

УДК 619:615:616.99:636.5

ЛІКУВАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ АНТИГЕЛЬМІНТНИХ ПРЕПАРАТІВ ЗА КАПІЛЯРІОЗУ КУРЕЙ**НАТЯГЛА І. В., аспірант¹**Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава
evstva@ukr.net

Представлені результати визначення терапевтичної ефективності антигельмінтних препаратів різних хімічних груп (бензімідазолів, імідотіазолів, макроциклічних лактонів) та форм випуску (порошок, розчин) при лікуванні курей, хворих на капіляріоз. Встановлено, що найбільш ефективними виявилися лікарські засоби вітчизняного виробництва бровермектин 2 % водорозчинний та бровалевамізол 8 %. Їх екстенс- та інтенсефективність на сьому добу експерименту становила 100 %.

Ключові слова: кури, капіляріоз, антигельмінтні препарати, лікування, ефективність

Постановка проблеми. Капіляріоз курей – гельмінтозне захворювання, що проявляється порушенням функції травлення, зниженням апетиту, проносом, викликається нематодами роду *Capillaria* підряду *Trichurata*. Інвазія призводить до схуднення, відставання у рості, розвитку птиці, іноді – загибелі, особливо молодняку. Все це завдає значних економічних збитків у птахівничих господарствах [2, 4, 12].

Основним методом боротьби з паразитарними захворюваннями курей, зокрема капіляріозу, в системі сучасних протипаразитарних заходів є хіміотерапія [5, 8, 11].

Визначенням терапевтичної ефективності лікарських засобів за капіляріозу курей та за асоційованого його перебігу з нематодозами та цестодозами птиці займалося багато вчених. Зокрема, Л. М. Соловйова (2015) з'ясувала, що промектин оральний звільняв організм курей-несучок від капілярій, а бровадазол-плюс виявився малоефективним препаратом для лікування курей-несучок за капіляріозу [9]. Згідно даних Т. В. Маршалкіної та ін. (2015), комплексне застосування левамизолу 10 % та фенбендазолу має виражену протипаразитарну дію (ЕЕ – 100 %) при змішаних інвазіях курей, які спричинені нематодами *Ascaridia galli*, *Capillaria obsignata* і *Raillietina cesticillus* [7]. В. В. Кібакін (2002) зазначає, що згодовування курям суміші піперазину та фенотіазину може повністю оздоровити птахогосподарство від аскаридіозу та капіляріозу [6].

Відомо, що тривале використання одних і

тих же препаратів, їх безсистемне застосування призводить до утворення резистентності гельмінтів до цих препаратів та призводить до зниження ефективності лікування [1, 3]. У зв'язку із вищезазначеним є актуальним вивчення лікувальної ефективності препаратів різних хімічних груп та форм випуску за капіляріозної інвазії курей.

Мета досліджень – вивчити показники екстенс- та інтенсефективності бровермектину 2 % (НВФ «Бровафарма», Україна), універму (ТОВ «Фармбіомедсервіс», Росія), бровалевамізолу 8 % (НВФ «Бровафарма», Україна), левамизолу-80 8 % (ПрАТ «Реагент», Україна), феноталу (ТОВ «АТ Біофарм», Україна) та фенбендазолу ультра 20 % (ПП «O.L.KAR-АгроЗооВет-Сервіс», Україна) за капіляріозу курей.

Матеріали та методи дослідження. Дослідження проводилися упродовж літньо-осіннього періоду 2016 року на базі ТОВ «Агротехсервіс» Решетилівського району Полтавської області. Паразитологічні дослідження проводили в науковій лабораторії кафедри паразитології та ветеринарно-санітарної експертизи факультету ветеринарної медицини Полтавської державної аграрної академії.

Для дослідів використовували молодняк курей породи бірківська барвіста кросу ломан браун віком 9–17 тижнів, спонтанно інвазованих капіляріями. Копроовоскопічні дослідження проводили за методом В. Н. Трача [10]. Основними показниками ураження курей були

¹Науковий керівник – д. вет. н., професор Євстаф'єва В. О.

показники екстенсивності та інтенсивності інвазії (ЕІ, ІІ).

З метою визначення терапевтичної ефективності антигельмінтиків за капіляріозу були сформовані шість дослідних і одна контрольна групи курей по 15 голів у кожній.

Птиці першої дослідної групи випоювали груповим способом бровермектин 2 % водорозчинний у дозі 1 мл/50 кг маси тіла одноразово. Розраховану для всього поголів'я дозу препарату розводили в добовій нормі питної води. Зазначену дозу ділили на 3 частини та випоювали упродовж трьох діб. Птиці другої дослідної групи згодовували груповим способом універм у вигляді лікувально-кормової суміші із сухим кормом у дозі 0,3 г/1 кг маси тіла три доби поспіль. Птиці третьої дослідної групи випоювали груповим способом бровелевамизол 8 % у дозі 4 мл/10 кг маси тіла протягом трьох діб. Розраховану для всього поголів'я дозу препарату розводили в добовій нормі питної води. Зазначену дозу ділили на 3 частини та випоювали упродовж трьох діб. Птиці четвертої дослідної групи згодовували груповим способом левамизол-80 8 % у вигляді лікувально-кормової суміші із сухим кормом у дозі 0,75 г/10 кг маси тіла три доби поспіль. Птиці п'ятої дослідної групи випоювали груповим способом фенотал у дозі 0,7 мл/10 кг маси тіла протягом чотирьох діб. Розраховану для всього поголів'я дозу препарату розводили в добо-

вій нормі питної води. Зазначену дозу ділили на 4 частини та випоювали упродовж чотирьох діб. Птиці шостої дослідної групи згодовували груповим способом фенбендазол ультра 20 % у вигляді лікувально-кормової суміші із сухим кормом у дозі 0,5 г/10 кг маси тіла чотири доби поспіль.

Птицю контрольної групи не дегельмінтизували.

Ефективність лікарських засобів визначали на 3, 7 та 14 добу після останнього застосування препаратів за показниками екстенс- та інтенсефективності (ЕЕ та ІЕ).

Результати досліджень та їх обговорення. Проведеними дослідженнями встановлено, що найбільш ефективними антигельмінтними лікарськими засобами у боротьбі з капіляріозом курей виявилися бровермектин 2 % та бровелевамизол 8 %, які задавали у вигляді розчину. Їх екстенс- та інтенсефективність на 7-му добу експерименту становила 100 % (таблиця).

Ефективність універму при лікуванні курей, хворих на капіляріоз, була дещо нижчою і становила: на 3-тю добу – 60,0–80,0 %, 7-му добу – 86,7–86,0 %, 14-ту добу – 92,0–93,3 %.

Препарати левамизол-80 8 %, фенотал, фенбендазол ультра 20 % призводили до зниження показників екстенсивності та інтенсивності капіляріозної інвазії. Так, при застосуванні левамизолу-80 8 % його ефективність (ЕЕ, ІЕ) на

Таблиця. Ефективність антигельмінтних препаратів різних хімічних груп та форм випуску за капіляріозу курей (n=15)

Препарат, групи курей	Показники ефективності, %	Після обробки, доба		
		3-тя	7-ма	14-га
Перша, Бровермектин 2 %	ЕЕ	80,0	100,0	100,0
	ІЕ	90,0	100,0	100,0
Друга, Універм	ЕЕ	60,0	86,7	93,3
	ІЕ	80,0	86,0	92,0
Третя, Бровелевамизол 8 %	ЕЕ	73,3	100,0	100,0
	ІЕ	84,0	100,0	100,0
Четверта, Левамизол-80 8 %	ЕЕ	66,7	93,3	93,3
	ІЕ	67,0	88,0	89,0
П'ята, Фенотал	ЕЕ	66,7	86,7	80,0
	ІЕ	68,0	81,0	85,0
Шоста, Фенбендазол ультра 20 %	ЕЕ	53,3	66,7	66,7
	ІЕ	78,0	83,0	86,0

рівні: на 3-тю добу – 66,7, 67,0 %, 7-му добу – 93,3, 88,0 %, 14-ту добу – 93,3, 89,0 %. При застосуванні феноталу показники ефективності коливалися в межах від 66,7 до 86,7 % (ЕЕ) та від 68,0 до 85,0 % (ІЕ). Лікування курей фенбендазолом ультра 20 % було недостатньо ефективним, оскільки екстенс- та інтенс-ефективність упродовж експерименту становили відповідно: на 3-тю добу – 53,3 – 78,0%, 7-му добу – 66,7 – 83,0%, 14-ту добу – 66,7 – 86,0%.

Також встановлено, що препарати, які задавали інвазованій птиці у вигляді розчину, були більш ефективними, ніж ті, що застосовували у вигляді кормово-лікувальної суміші. На нашу думку, це пов'язано з тим, що у хворої птиці був зменшений апетит і вона неохоче поїдала корм. Разом з тим, внаслідок інвазії у курей розвивалася спрага, і препарати, які задавали разом з водою, споживалися птицею у повному об'ємі, що і забезпечувало їх вищу ефективність.

Висновки.

1. Найбільш ефективним (ЕЕ, ІЕ – 100 %) за капіляріозу курей є препарати макроциклічних лактонів – бровермектин 2% та імідотіазолу – бровалевамизол 8 %, які слід застосовувати у вигляді розчинів.

2. Препарати універм, левамизол-80 8 %, фенотал та фенбендазол ультра 20 % призводять до зниження показників інвазованості у хворих курей.

Перспективи подальших пошуків.

Отримані результати підтверджують актуальність проблеми лікування та профілактики капіляріозу курей та визначають доцільність подальших досліджень щодо визначення дезінвазійних властивостей сучасних дезінфікуючих засобів відносно яєць *Capillaria spp.*

ЛІТЕРАТУРА

1. Бессонов А. С. Резистентность к паразитоцидам и пути ее преодоления / А. С. Бессонов // Ветеринария. – 2002. – № 7. – С. 25–26.
2. Богач М. В. Инвазийні хвороби свійської птиці: Навч. посібник / М. В. Богач, А. В. Березовський, І. Л. Тараненко. – Київ: Ветінформ, 2007. – 224 с.
3. Викторов А. В. Ивермектин: развитие резистентности / А. В. Викторов, В. А. Дриняев // Зооиндустрия. – 2002. – № 8. – С. 16–17.
4. Гагарин В. Г. Возбудители капилляриозов домашних птиц и вызываемые ими заболевания / В. Г. Гагарин // Тр. ГелАН. – 1952. – Т. 6. – С. 403–406.
5. Забашта А. П. Усовершенствование лечебно-профилактических мероприятий при смешанных паразитозах кур в условиях Кубани: дисс. ... канд. вет. наук / А. П. Забашта – Ставрополь, 2002. – 197 с.
6. Кибакин В. В. Эпизоотология, профилактики и терапия капилляриоза и аскаридиоза птиц, в условиях Восточной Сибири и Крайнего Севера / В. В. Кибакин. – Красноярск, 2002. – 198 с.
7. Маршалкіна Т. В. Розробка комплексного лікування курей від ендопаразитозів змішаної етіології / Т. В. Маршалкіна, Н. В. Біла, О. В. Ящук // Бюлетень Інституту сільськогосподарства степової зони НААН України. – 2015. – № 9. – С. 147–150.
8. Мухаметшин И. А. Смешанные инвазии гусей и кур в хозяйствах Предуралья Республики Башкортостан / И. А. Мухаметшин // Современные вопросы ветеринарной медицины и биологии: сб. науч. тр. БГАУ. – Уфа. – 2000. – С. 225–229.
9. Соловійова Л. М. Порівняльна ефективність антигельмінтиків за капіляріозу курей / Л. М. Соловійова // Сучасні тенденції проведення лабораторних досліджень у ветеринарній медицині: мат. Всеукр. наук. семінару, присвяч. 20-річчю заснув. кафедри паразитології та вет.-сан. експертизи ПДАА, 19 травня 2015 р. – Полтава: ТОВ НВП “Укрпромторгсервіс”, 2015. – С. 89–92.
10. Трач В. Н. Рекомендации по применению нового метода учета яиц гельминтов и цист простейших в фекалиях животных / В.Н. Трач. – К.: Госагропром УССР, 1992. – 13 с.
11. Comparison of the anthelmintic efficacy of three commercial products against ascarids and

capillaria spp. in fighting cocks / F. Ibarra-Velarde, C. Guerrero-Molina, Y. Vera-Montenegro [et al.] // J. Pharm. Pharmacol. – 2011. – Vol. 2. – P. 146–150.

12. Veterinarmedizinische Parasitologie / M. Rommel, J. Eckert, E. Kutzer [et al.]. – Berlin: Parey Buchverlag, 2000. – 916 s.

ЛЕЧЕБНАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ АНТИГЕЛЬМИНТНЫХ ПРЕПАРАТОВ ПРИ КАПИЛЛЯРИОЗЕ КУР

Натяглая И. В.

Полтавская государственная аграрная академия, г. Полтава

Представлены результаты определения терапевтической эффективности антигельминтных препаратов различных химических групп (бензимидазолов, имидазолов, макроциклических лактонов) и форм выпуска (порошок, раствор) при лечении больных капилляриозом кур. Установлено, что наиболее эффективными были лечебные средства отечественного производства бровермектин 2 % водорастворимый и бровалевамизол 8 %. Их экстенс- и интенсэфективность на седьмой день эксперимента составила 100 %.

Ключевые слова: *куры, капилляриоз, антигельминтные препараты, лечение, эффективность.*

THE THERAPEUTIC EFFICACY OF ANTHELMINTHICS FOR CAPILLARIASIS OF CHICKENS

I. Natiahla

Poltava State Agrarian Academy, Poltava

Presented results determining of therapeutic efficacy of anthelmintics different chemical groups (benzimidazoles, imidotiazoles, macrocyclic lactones) and forms (powder, solution) for the treatment of chickens sick on capillariasis. Found that the most effective were domestic medicinal products brovermectin 2 % water-soluble and brovalevamisole 8 %. They extensefficiency and intensefficiency on the seventh day of the experiment was 100 %.

Key words: *chickens, capillariasis, anthelmintics, treatment, efficiency.*
